

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 417

**Współczesne problemy ekonomiczne.
Rozwój zrównoważony w wymiarze
krajowym i regionalnym**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kożuchowska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych Wydawnictwa
www.pracenaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-562-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Grażyna Adamczyk-Łojewska, Adam Bujarkiewicz: Procesy polaryzacji w polskiej przestrzeni gospodarczej / Polarization processes in the Polish economic space.....	9
Anna Bisaga: Kapitał społeczny w zrównoważonym rozwoju regionu opolskiego na przykładzie badań w towarowych gospodarstwach rolnych / Social capital in balanced development of Opole region on the basis of research in merchandise households.....	19
Artur Grabowski: Społeczna odpowiedzialność niemieckich przedsiębiorstw sportowych (piłkarskich) w kontekście zrównoważonego rozwoju / Corporate social responsibility of German sports (soccer) enterprises in the context of sustainable development	28
Marcin Janowski: Zarządzanie organizacją w aspekcie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw / Socially responsible business and management of a contemporary organization.....	38
Joanna Kizielewicz: Trudności samorządów terytorialnych w Polsce w procesie planowania rozwoju regionalnego / Difficulties of regional authorities in Poland in the process of planning of regional development.....	46
Jolanta Kondratowicz-Pozorska: Konkurencyjność przedsiębiorstwa w świetle zrównoważonego rozwoju (na przykładzie ekologicznych gospodarstw rolnych) / Competitiveness of enterprise in the context of sustainable development (based on organic farms)	55
Natalia Konopińska: Priorytety zrównoważonej gospodarki leśnej na sudeckim przygranicznym obszarze górskim ze szczególnym uwzględnieniem ochrony i powiększania zasobów leśnych / Priorities of sustainable forest management at the Sudeten border mountain area with particular emphasis on the protection and enhancement of forest resources	64
Sławomir Kotylak: Potencjał klasy kreatywnej jako elementu strategii rozwoju zrównoważonego na przykładzie wybranych obszarów miejskich / Creative class potential as a part of sustainable development strategy on the example of selected urban areas	75
Barbara Kryk: Realizacja celów ekologicznych zrównoważonego rozwoju w Polsce na tle UE / The accomplishment of environmental objectives as part of sustainable development in Poland in comparison with the EU.....	86
Joanna Kubicka, Teresa Kupczyk: Wpływ mikro- i małych przedsiębiorstw na środowisko naturalne i ich działania na rzecz zrównoważonego rozwoju / Impact of micro and small enterprises on the natural environment and their operations related to sustainable development.....	95

Agnieszka Łopatka: Analiza sytuacji osób młodych na rynku pracy w Polsce w kontekście założeń strategii Europa 2020 / Analysis of young people on the labour market in Poland in the context of Europe 2020 Strategy	105
Danuta Miłaszewicz: Wybrane wymiary spójności społecznej w ocenie studentów / Selected dimensions of social cohesion in the assessment of students	115
Jarosław Michał Nazarczuk: Handel zagraniczny w SSE w Polsce w 2012 roku / Foreign trade in special economic zones in Poland in 2012	126
Łukasz Olipra: Współczynnik biznesowej mobilności lotniczej pracowników w dolnośląskich przedsiębiorstwach – implikacje dla polityki rozwoju regionalnego / Business air mobility of employees factor in Lower Silesian companies – implication for the regional development policy.....	135
Magdalena Pronobis: Instrumenty finansowe: nowy paradygmat wsparcia unijnego? / Financial instruments: the new paradigm of the EU structural support?	153
Ewa Szostak: Spójność i rozwój zrównoważony na Dolnym Śląsku w kontekście strategii Europa 2020 – wybrane aspekty / Cohesion and sustainable development in Lower Silesia in the context of Europe 2020 Strategy – selected aspects.....	164
Katarzyna Tracz-Krupa: Program Operacyjny Kapitał Ludzki jako narzędzie polityki spójności Unii Europejskiej w wymiarze społecznym w Polsce w latach 2007–2013 / Human Capital Operational Program as a tool of cohesion policy in the social dimension in the perspective of 2007–2013 in Poland	176
Magdalena Wojarska: Fundusze Polityki Spójności UE a zrównoważony rozwój polskich regionów / EU Cohesion Policy Funds in the context of sustainable development of Polish regions	185

Wstęp

Współczesne problemy ekonomiczne stanowią interesujący poznawczo obszar badań prowadzonych od kilku lat przez trzy zespoły naukowe z uczelni ekonomicznych Katowic, Szczecina i Wrocławia. Wybór rozwoju zrównoważonego na temat przewodni tomu, który trafia do rąk czytelnika, potwierdza aktualność i nieślabnące znaczenie tego zagadnienia w odniesieniu do teorii ekonomii (a zwłaszcza rozwoju regionalnego) i jej praktycznych zastosowań. Zebrane w tym tomie opracowania wskazują na rosnące zainteresowanie rozwojem zrównoważonym, który staje się zagadnieniem inter- i multidyscyplinarnym. Kryterium doboru artykułów do bieżącego tomu stanowi rozwój zrównoważony w jego wymiarze przestrzennym (krajowym i regionalnym, w tym lokalnym), który jest analizowany w różnych aspektach, np.: ekonomicznym, społecznym, ekologicznym i instytucjonalnym.

Naukowy oraz aplikacyjny charakter rozwoju zrównoważonego, postrzeganego współcześnie jako wyzwanie, znajduje potwierdzenie w dokumentach strategicznych formułowanych przez aktorów rozwoju na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Analiza takich dokumentów na tle strategii Europa 2020 potwierdza, że rządy, samorządy czy przedsiębiorcy, a także społeczeństwo są w różny sposób odpowiedzialni za osiągnięcie celów rozwoju zrównoważonego; znajduje to odzwierciedlenie w opracowaniach zebranych w niniejszym tomie. Autorzy koncentrują swoją uwagę na analizie polityki spójności jako narzędziu wdrażania celów rozwoju zrównoważonego na szczeblu regionalnym i krajowym, z pozycji różnych beneficjentów tej polityki – władz regionalnych, przedsiębiorców, samorządów terytorialnych. W badaniach przewija się zagadnienie czynników rozwoju (także nowoczesnych, takich jak wiedza czy klasa kreatywna) oraz instrumentów (SSE, instrumenty finansowe) i siły ich wpływu na poszczególne wymiary rozwoju zrównoważonego: gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Analizie poddaje się też problemy rozwoju regionalnego w odniesieniu do całego kraju (polaryzacja przestrzeni gospodarczej), obszarów przygranicznych, miejskich oraz poszczególnych regionów (Opolszczyzna, Dolny Śląsk).

Wieloaspektowość podejścia do rozwoju zrównoważonego sprawia, że każdy czytelnik może znaleźć tu interesującą go problematykę oraz wartościowe wnioski i konkluzje.

Urszula Zagóra-Jonszta, Ewa Pancer-Cybulska, Bernadeta Baran

Katarzyna Tracz-Krupa

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: katarzyna.tracz@ue.wroc.pl

**PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI
JAKO NARZĘDZIE POLITYKI SPÓJNOŚCI UNII
EUROPEJSKIEJ W WYMIARZE SPOŁECZNYM
W POLSCE W LATACH 2007–2013**

**HUMAN CAPITAL OPERATIONAL PROGRAM
AS A TOOL OF COHESION POLICY IN THE SOCIAL
DIMENSION IN THE PERSPECTIVE OF 2007–2013
IN POLAND**

DOI: 10.15611/pn.2016.417.17

JEL Classification: J240, H750

Streszczenie: Głównym przedmiotem zainteresowania w niniejszym artykule jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) w perspektywie 2007–2013 w Polsce jako narzędzie polityki spójności, a zasadniczym celem artykułu jest przybliżenie efektów tejże polityki w wymiarze społecznym. Na początku przedstawiono zakres znaczeniowy oraz cele polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2007–2013. W dalszej części dokonano charakterystyki Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w perspektywie 2007–2013 w Polsce. Następnie zaprezentowano efekty polityki spójności w wymiarze społecznym w Polsce, akcentując obniżenie stopy bezrobocia oraz zwiększenie wskaźników zatrudnienia jako kluczowe wskaźniki pomiaru spójności społecznej. W prowadzonych rozważaniach wykorzystano studia literaturowe z obszaru polityki spójności oraz badania empiryczne dotyczące Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, których wyniki zostały opublikowane przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

Słowa kluczowe: polityka spójności, fundusze unijne, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, perspektywa 2007–2013.

Summary: The subject of this article is Human Capital Operational Program in Poland in the perspective of 2007–2013 as a tool of cohesion policy and the main purpose is to determine the results of this policy in social dimension. A starting point is the presentation of cohesion policy definition and the objectives if this policy, determined for the perspective 2007–2013 in the European Union. In the following part of the article the Human Capital Operational Program has been described. Then the results of cohesion policy in the social dimension in Poland have been presented, focusing attention on lowering the unemployment rate in Poland and increasing the employment as the main indicators of cohesion policy measurement.

Keywords: cohesion policy, structural funds, Human Capital Operational Program, 2007–2013 perspective.

1. Wstęp

Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności są najważniejszymi instrumentami finansowania polityki spójności Unii Europejskiej w latach 2007–2013. Fundusze strukturalne pogrupowane są wokół celów polityki regionalnej¹ i mogą być wykorzystywane przez kraje członkowskie według ściśle określonych zasad. Najważniejszą cechą prawidłowego wydatkowania środków unijnych jest ich wykorzystanie w ramach wieloletnich programów operacyjnych, zarządzanych wspólnie przez władze Komisji Europejskiej oraz władze państw członkowskich i regionalnych [Kozłowska, Kozłowski 2008, s. 17]. W Polsce osiągnięcie celów społecznych polityki spójności w latach 2007–2013 miało miejsce poprzez realizację Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL), będącego przedmiotem zainteresowania w niniejszym artykule, a zasadniczym celem artykułu jest przybliżenie efektów polityki spójności w wymiarze społecznym.

Realizacji tak sformułowanego celu podporządkowana została struktura niniejszego artykułu. Na początku przedstawiono zakres znaczeniowy oraz cele polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2007–2013. W dalszej części dokonano charakterystyki Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w perspektywie 2007–2013 w Polsce. Następnie zaprezentowano efekty polityki spójności w wymiarze społecznym w Polsce, akcentując obniżenie stopy bezrobocia oraz zwiększenie zatrudnienia jako kluczowe wskaźniki pomiaru spójności społecznej. W prowadzonych rozważaniach wykorzystano studia literaturowe z obszaru polityki spójności oraz badania empiryczne dotyczące Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, których wyniki zostały opublikowane przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

2. Definicja i cele polityki spójności Unii Europejskiej w perspektywie 2007–2013

Przez politykę spójności Unii Europejskiej należy rozumieć działania, które zmierzają do zmniejszenia rozpiętości i zapewnienia harmonijnego rozwoju Unii Europejskiej w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym [Barcz, Kawecka-Wyrzkowska, Michałowska-Gorywoda 2012, s. 272]. Potrzeba prowadzenia polityki regionalnej na poziomie Unii Europejskiej jest konsekwencją dużego zróżnicowania stopnia rozwoju społecznego i ekonomicznego poszczególnych krajów członkowskich oraz istnienia jeszcze większych dysproporcji rozwojowych między

¹ W literaturze przedmiotu i dokumentach Unii Europejskiej określenie „polityka spójności” jest zamiennie stosowane z określeniem „polityka regionalna”.

ich regionami [Barcz, Kawecka-Wyrzkowska, Michałowska-Gorywoda 2007, s. 248]. Proces integracji europejskiej i rozszerzania Unii o kolejne państwa członkowskie sprawił, iż wsparcie unijne w ramach polityki spójności ewoluowało od reagowania na potrzeby mniej rozwiniętych regionów do aktywnego i intensywnego kreowania warunków ich rozwoju i nadawania impulsów do zmian strukturalnych [Barcz, Kawecka-Wyrzkowska, Michałowska-Gorywoda 2012, s. 281].

Polityka spójności w latach 2007–2013 koncentruje się na realizacji trzech celów strategicznych:

- konwergencja,
- konkurencyjność regionalna i zatrudnienie,
- europejska współpraca terytorialna.

Cel 1: Konwergencja oznacza wspieranie wzrostu i tworzenie nowych miejsc pracy w państwach i regionach najbiedniejszych. Pomoc w ramach tego celu jest oferowana regionom, gdzie PKB na mieszkańca jest niższy niż 75% PKB *per capita* dla całej Unii Europejskiej.

Cel 2: Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie dotyczy regionów niekwalifikujących się do celu konwergencja. Ma on za zadanie wspieranie zatrudnienia oraz przemian zmierzających do zwiększenia konkurencyjności i atrakcyjności regionów objętych tym celem.

Cel 3: Europejska współpraca terytorialna – jego zadaniem jest umacnianie współpracy transgranicznej, transnarodowej oraz międzyregionalnej poprzez realizację projektów o charakterze międzynarodowym przez państwa członkowskie [Kierzkowski, Janowska, Knopik (red.) 2009, s. 40–41].

Łączne środki przeznaczone na wszystkie trzy wymienione cele wynoszą w latach 2007–2013 około 347 mld euro, z czego 257 mld euro stanowią fundusze strukturalne, a około 70 mld euro – Fundusz Spójności.

Przyjęte przez Unię Europejską cele dla okresu programowania 2007–2013 wiążą się ściśle ze Strategią Lizbońską, która jest długofalowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej, wyznaczającym dwa podstawowe cele: wzrost gospodarczy i wzrost zatrudnienia. Na mocy późniejszej decyzji Rady Europejskiej z 25–26 marca 2010 roku wszystkie unijne polityki, w tym polityka spójności, mają dążyć do realizacji nowej unijnej strategii „Europa 2020”, która ma służyć wspieraniu w UE zrównoważonego wzrostu, opartego na wysokiej konkurencyjności unijnej gospodarki.

3. Charakterystyka Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w perspektywie 2007–2013 w Polsce

Od wejścia w życie perspektywy finansowej na lata 2007–2013 finansowanie polityki spójności z budżetu Unii odbywa się poprzez dwa fundusze strukturalne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejski Fundusz Społeczny

(EFS), a także przez Fundusz Spójności. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, działający od 1975 roku, jest największym funduszem i absorbuje ok. 70% środków strukturalnych. W latach 2007–2013 współfinansuje przede wszystkim inwestycje produkcyjne. Z kolei Europejski Fundusz Społeczny ma na celu poprawę możliwości zatrudnienia pracowników w ramach rynku wewnętrznego Unii, przyczyniając się tym samym do podniesienia poziomu życia jej mieszkańców.

Fundusz Spójności jest trzecim instrumentem finansowym polityki spójności, którego pomoc kierowana jest na: współfinansowanie transeuropejskich sieci transportowych, ochronę środowiska naturalnego oraz wspieranie innych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju [Małuszyńska, Gruchman (red.) 2012, s. 317–319].

Działalność funduszy strukturalnych w danym kraju członkowskim przyjmuje formę programów operacyjnych, które stanowią narzędzia realizacji polityki spójności na poziomie państwa członkowskiego. Polska w perspektywie 2007–2013 wykorzystuje środki z funduszy strukturalnych w ramach 5 programów operacyjnych i 16 regionalnych programów operacyjnych. Największy program krajowy to Infrastruktura i Środowisko, w ramach którego wydatkowano ok. 28 mld euro z EFRR i Funduszu Spójności. Drugim co do wielkości programem jest Kapitał Ludzki, obejmujący inwestycje w wysokości ponad 11 mld euro. Pozostałe programy krajowe wspierane przez EFRR to: Innowacyjna Gospodarka, Rozwój Polski Wschodniej oraz Pomoc Techniczna.

Podstawowym narzędziem realizacji polityki spójności w wymiarze społecznym w Polsce w perspektywie 2007–2013 jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Stanowi on także jeden z instrumentów realizacji celów zawartych w Narodowej Strategii Spójności (NSS), będącej strategicznym dokumentem określającym priorytety i obszary wsparcia oraz system wdrażania funduszy. Jest on finansowany w całości z Europejskiego Funduszu Społecznego. Wartość wsparcia unijnego wynosi 85%, pozostałą część stanowią środki krajowe pochodzące z budżetu państwa polskiego. Celem głównym PO KL jest zapewnienie wzrostu poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Cel ten jest osiągnięty poprzez realizację sześciu celów strategicznych:

- 1) podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo;
- 2) zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego;
- 3) poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce;
- 4) upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy;
- 5) zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa;

6) wzrost spójności terytorialnej [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2007, s. 124].

W wyniku realizacji PO KL przewidywano uzyskanie następujących efektów:

- objęcie pomocą finansową 950 tys. bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym 250 tys. osób do 24. roku życia oraz 150 tys. osób w wieku 50–64 lat;
- utworzenie 110 tys. nowych miejsc pracy w wyniku wsparcia finansowego na działalność gospodarczą dla około 100 tys. osób;
- zwiększenie wskaźnika zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym z 54,5% w 2006 roku do 60%;
- przeszkolenie 610 tys. pracowników przedsiębiorstw;
- pomoc finansowa dla 335 publicznych instytucji rynku pracy.

Osiągnięcie zaprezentowanych celów i wskaźników było możliwe dzięki realizacji projektów wpisujących się w zdefiniowane w programie i realizowane na poziomie centralnym i regionalnym priorytety².

4. Efekty wdrażania polityki spójności w wymiarze społecznym w Polsce w perspektywie 2007–2013

Sytuacja na rynku pracy w Polsce w 2006 roku istotnie odbiegała od sytuacji w innych państwach Unii Europejskiej. Bezrobocie sięgające w Polsce ok. 15% niemal dwukrotnie przekraczało przeciętne w Unii Europejskiej, a kształtujący się na poziomie 53% wskaźnik zatrudnienia aż o 11 punktów ustępował średniemu poziomowi w pozostałych krajach członkowskich [Tarczewska-Szymańska 2007, s. 135]. W rezultacie skala wyzwań o charakterze społecznym była bez wątpienia największa w całej Unii Europejskiej.

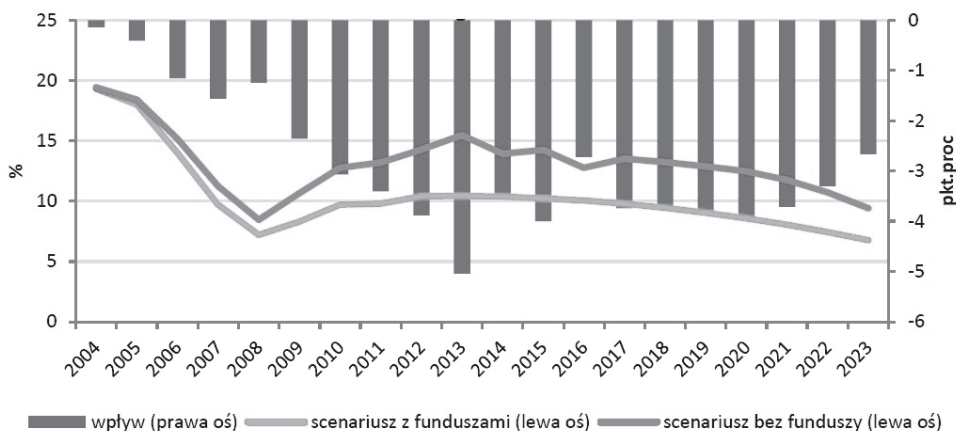
W wyniku realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, który odpowiadał za politykę regionalną w wymiarze społecznym w Polsce, podjęto liczne działania mające na celu zapewnienie wzrostu poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Do końca grudnia 2014 roku ponad 1,2 mln osób zakończyło udział w projektach mających na celu aktywizację osób bezrobotnych, w tym 472 tys. osób w wieku 15–24 oraz 173,6 tys. osób w wieku 50–64 lat. Jednocześnie do końca grudnia 2014 roku wsparcie finansowe na działalność gospodarczą otrzymało ponad 235,7 tys. osób, co stanowiło pełną realizację wskaźników rezultatu w tym zakresie, zaplanowanych na lata 2007–2013 [Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014a, s. 5].

Wykorzystanie funduszy unijnych z PO KL wpłynęło pozytywnie na wskaźnik zatrudnienia we wszystkich województwach. Największe oddziaływanie odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim – szacuje się, że inwestycje współfinansowane w ramach polityki spójności przyczyniły się do wzrostu wskaźnika zatrudnienia w tym regionie o ok. 5,4 p.p. [Tracz-Krupa 2015, s. 337].

² Szerzej na temat priorytetów PO KL zob. K. Tracz-Krupa, *Możliwości wnioskowania w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w celu podniesienia kwalifikacji kierowniczych w przedsiębiorstwach*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 115, *Menedżer w gospodarce opartej na wiedzy*, red. T. Listwan, S. Witkowski, UE, Wrocław 2010, s. 785–788.

Idee pełnej realizacji PO KL związane były również z podniesieniem jakości polskiego rynku pracy, szczególnie w kontekście zatrudnienia. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym na koniec czerwca 2015 roku wyniósł 62,7% [Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014b, s. 84]. Wsparcie realizowane w ramach projektów PO KL miało również na celu ułatwianie pracownikom i przedsiębiorcom przystosowania się do zmian zachodzących w gospodarce. Do końca grudnia 2014 roku ponad 1 mln pracowników w ok. 197 tys. przedsiębiorstwach skorzystało ze szkoleń i doradztwa, co w pełni realizuje wytyczne założone w perspektywie 2007–2013 dla tej kategorii działań [Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014a, s. 7]. Ostatnim z omawianych wskaźników jest liczba publicznych instytucji rynku pracy, które otrzymały pomoc finansową. Wyniosła ona 357, co w 100% realizuje cel PO KL w tym obszarze.

Do pomiaru ogólnego poziomu spójności społecznej wykorzystuje się wskaźnik stopy bezrobocia [Barcz, Kawecka-Wyrzkowska, Michałowska-Gorywoda 2012, s. 280–281]. Na rysunku 1 przedstawiono stopę bezrobocia w latach 2004–2023 dla obu scenariuszy, tj. z PO KL i bez PO KL³. Analizując wyniki symulacji modelu, należy zauważyć, iż realizacja PO KL w Polsce przyczyniła się do obniżenia stopy bezrobocia.

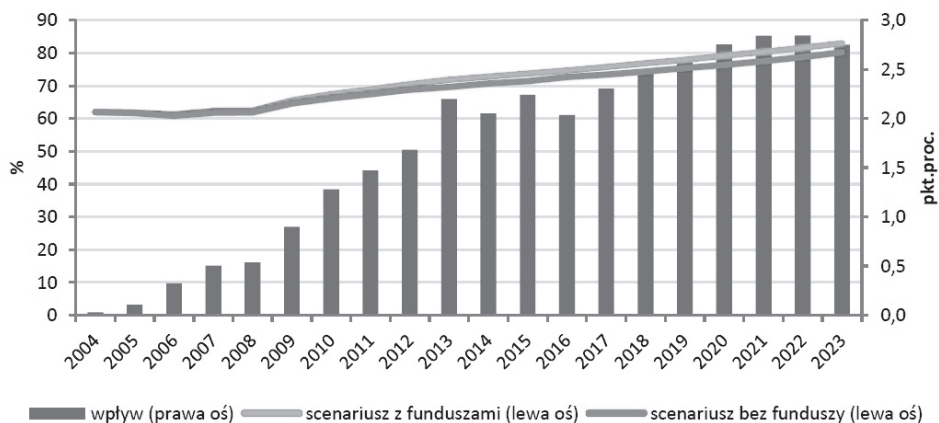
Rys 1. Stopa bezrobocia ludności w wieku 15–64 lat w Polsce

Źródło: [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2013, s. 36].

Innym parametrem wpływającym na poziom spójności społecznej jest wydajność⁴. Wpływ PO KL na poziom wydajności przedstawiono na rysunku 2. Różnica między scenariuszami została wyrażona w punktach procentowych.

³ Do oceny wpływu PO KL na wielkość stopy bezrobocia wykorzystano model makroekonomiczny HERMIN. Szerzej na ten temat w [Bradley i in. 2006].

⁴ Wydajność jest liczona jako PKB na pracującego, gdzie PKB jest liczony w cenach stałych roku 1995.

Rys. 2. Wpływ PO KL na wydajność

Źródło: [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2013, s. 40].

W latach 2004–2012 wydajność kształtowała się na poziomie średnio 0,7 p.p. rocznie wyższym, niż miałyby to miejsce w sytuacji braku środków unijnych, co przyczyniało się jednocześnie do zmniejszenia dystansu dzielącego Polskę od przeciętnego poziomu wydajności w UE-27. Średnioroczna wielkość tego wpływu dla kolejnych lat, tj. 2013–2023, jest ponad 3-krotnie wyższa i wynosi 2,5 p.p. [Tracz-Krupa 2015, s. 338]. Pozytywne oddziaływanie transferów unijnych na wydajność pracy jest zdaniem J. Zaleskiego rezultatem, po pierwsze, wzrostu wykorzystania posiadanych przez przedsiębiorstwa zasobów produkcyjnych oraz, po drugie, poprawy efektywności siły roboczej, osiąganey głównie poprzez rozbudowę i modernizację technicznego uzbrojenia pracy, poprawę organizacji pracy, specjalizację procesu produkcyjnego, a także poprzez rozwój kapitału ludzkiego [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2013, s. 40].

Należy pamiętać, iż pozytywne efekty polityki spójności nie ograniczają się jedynie do wzrostu liczby zatrudnionych czy przeszkolonych pracowników w następstwie zainwestowanych środków strukturalnych. Obejmują one również inne elementy, które łącznie tworzą wartość dodaną polityki spójności. Do najważniejszych należą:

- Fundusze strukturalne wywołują tzw. efekt dźwigni, powiększając środki krajowe (zwłaszcza w samorządach).
- Siedmioletnia perspektywa unijna (2007–2013) pozwala na długofalowe programowanie rozwoju, zapewniając stabilność finansowania realizowanych projektów.
- Perspektywa finansowania ze środków UE staje się silnym motorem rozwoju przedsiębiorczości.

- Dochodzi do efektów synergii, tj. uzupełniania i wzmacniania oddziaływania różnych czynników.
- Wymogi monitorowania i ewaluacji wymuszają poprawę efektywności wykorzystania środków unijnych.
- Wzmocnieniu ulegają efekty uczenia się poprzez wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk [Barcz, Kawecka-Wyrzkowska, Michałowska-Gorywoda 2012, s. 298–299].

5. Zakończenie

Studia nad literaturą przedmiotu oraz wynikami badań empirycznych przeprowadzonych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju wskazują, iż Program Operacyjny Kapitał Ludzki w perspektywie 2007–2013 był i jest skutecznym narzędziem polityki spójności⁵. Jego realizacja przyniosła wymierne efekty w obszarze zatrudnienia, adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw oraz integracji społecznej. Zasadniczym celem dalszej realizacji polityki spójności jest szeroko pojęte „włączenie społeczne”, będące kluczowym elementem strategii Europa 2020. Istotne są zatem intensywne działania na rzecz dalszego zwiększania współczynnika aktywności zawodowej, ograniczenia bezrobocia strukturalnego, rozwijania zasobów wykwalifikowanej siły roboczej, w tym promowania jakości zatrudnienia i uczenia się przez całe życie. Wszystkie te zadania mają służyć rozwojowi społecznemu i podniesieniu poziomu życia obywateli. Ich realizacja bez wsparcia funduszy unijnych nie byłaby możliwa na tak dużą skalę [Sikora-Gaca, Kosowska (red.) 2014, s. 22].

Literatura

- Barcz J., Kawecka-Wyrzkowska E., Michałowska-Gorywoda K., 2007, *Integracja europejska*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa.
- Barcz J., Kawecka-Wyrzkowska E., Michałowska-Gorywoda K., 2012, *Integracja europejska w świetle Traktatu z Lizbony*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Bradley J., Zaleski J., Tomaszewski P., Zembaty M., 2006, *Ocena wpływu Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia i Programów Operacyjnych na lata 2007–2013 na polską gospodarkę przy pomocy modelu makroekonomicznego HERMIN*, WARR, Wrocław.
- Kierzkowski T., Janowska A., Knopik R. (red.), 2009, *Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności*, C.H. Beck, Warszawa.

⁵ Więcej na temat wpływu Europejskiego Funduszu Społecznego na politykę społeczną Unii Europejskiej, w szczególności na temat postępu w zakresie realizacji celów strategicznych PO KL w okresie 2007–2013, zob. K. Tracz-Krupa, *Analiza wpływu Europejskiego Funduszu Społecznego na rozwój zasobów ludzkich*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 380, *Unia Europejska w 10 lat po największym rozszerzeniu*, red. E. Pancer-Cybulska, E. Szostak, UE, Wrocław 2015, s. 245–255.

- Kozłowska H., Kozłowski T., 2008, *Europejski Fundusz Społeczny 2007–2013 od projektu do audytu*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa.
- Małuszyńska E., Gruchman B. (red.), 2012, *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014a, *Efekty wdrażania Programu Kapitał Ludzki 2007–2013*, Warszawa.
- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014b, *Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki za I półrocze 2013*, Warszawa.
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2007, *Program Operacyjny Kapitał Ludzki*, Warszawa, <http://www.efs.gov.pl>.
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2013, *Ocena wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą modeli makroekonomicznych HERMIN*, Warszawa.
- Sikora-Gaca M., Kosowska U. (red.), 2014, *Fundusze europejskie w teorii i praktyce. Edukacja, gospodarka, kultura, społeczeństwo*, Difin, Warszawa.
- Tarczewska-Szymańska J., 2007, *Program Operacyjny Kapitał Ludzki*, [w:] Szczepański M. (red.), *Fundusze UE dla jednostek samorządu terytorialnego w latach 2007–2013*, Twigger, Warszawa.
- Tracz-Krupa K., 2015, *Efektywność a skuteczność wykorzystania środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w perspektywie 2007–2013 w Polsce*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 386, *Efektywność – rozważania nad istotą i pomiarem*, red. T. Dudycz, G. Osbert-Pociecha, B. Brycz, UE, Wrocław.